

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 1608
van **MIEKE SCHAUVLIEGE**
datum: 8 september 2021

aan **LYDIA PEETERS**
VLAAMS MINISTER VAN MOBILITEIT EN OPENBARE WERKEN

Bovenschelde - Waterbeheersing

Op woensdag 14 juli en donderdag 15 juli jl. situeerde zich een stationaire depressie boven het oosten van België en Duitsland met als gevolg heel hevige neerslag in onder meer het oosten van België. In het Dijle- en Demerbekken viel meer dan 100 mm op enkele dagen. In delen van Wallonië viel meer dan 200 mm op 48 uur. Dit leidde tot heel wat overstromingsschade. Vooral Wallonië werd zeer hard getroffen.

In het Demerbekken werden door de waterbeheerders heel wat tijdelijke maatregelen getroffen, zoals de realisatie van tijdelijke tuimeldijken zodat een deel van de watermassa geborgen kon worden in het valleigebied van de Demer (open ruimte) en bewoonde kernen grotendeels gevrijwaard bleven. De intentie is om in uitvoering van SIGMA-Demer voor een meer permanente inrichting van deze valleigebieden te zorgen zodat waterberging er op een structurele wijze voorzien wordt.

Het bekken van de Bovenschelde werd gelukkig gespaard van hevige neerslag. Maar we moeten ons bewust zijn dat de hoge neerslag even goed in het bekken van de Bovenschelde kon vallen. Het is duidelijk dat de klimaatverandering de frequentie van dergelijke hoge neerslagevenementen zal doen toenemen. De vraag is of we in het bekken van de Bovenschelde voldoende voorbereid zijn op dergelijke neerslagfenomenen.

1. Is al nagegaan wat de impact zou zijn van de gevallen neerslag in het Demerbekken (> 100 mm) of in Wallonië (> 250 mm) voor het bekken van de Bovenschelde?
 - a) Zou de impact van deze neerslaghoeveelheden voor de vallei van de Bovenschelde voor grotere schade zorgen dan bij de overstromingen in 2010 en 2016?
 - b) Hoeveel woningen worden bedreigd bij een gevallen neerslag van respectievelijk 100 mm en meer dan 250 mm op korte tijd in het bekken van de Bovenschelde?
 - c) Hoe groot wordt de economische schade geraamd bij een gevallen neerslag van respectievelijk 100 mm en meer dan 250 mm op korte tijd voor de Bovenschelde?
2. Voor de Bovenschelde zet De Vlaamse Waterweg nv (DVW) vooral in op de vernieuwing van de sluizen en een verbreding in het kader van een betere bevaarbaarheid (Seine-Schelde Vlaanderen). Dit zijn maatregelen die voor een verhoogde afvoer zorgen.
 - a) Wordt voor de Bovenschelde ook in maatregelen voorzien om de kans op overstromingsschade te beperken?

- b) Dringt een meer integrale aanpak waarbij ook sterk ingezet wordt op ruimte voor water, zich op?
- c) Wat is de impact op de verhoogde afvoer voor de afwaarts gelegen gebieden (o.a. regio Gent) bij neerslagintensiteiten van 100 mm en 250 mm op een paar dagen?
- d) Welke concrete initiatieven worden genomen voor de realisatie van extra waterberging in de vallei van de Bovenschelde? Gelieve hierbij aan te geven over welke oppervlakte het gaat en wat de beoogde extra waterbergingscapaciteit is.
- e) Wat is de timing en het vooropgestelde budget voor de realisatie van extra waterberging in de vallei van de Bovenschelde?
- f) Is de opstart van een SIGMA-plan Bovenschelde aangewezen?

ANTWOORD

op vraag nr. 1608 van 8 september 2021

van **MIEKE SCHAUVLIEGE**

1. Op 14 en 15 juli vielen in het zuiden en oosten van België extreem hoge neerslaghoeveelheden. Binnen een periode van 48 uur werden op sommige plaatsen in Wallonië neerslaghoeveelheden tot 270 mm gemeten. Dit is een neerslaghoeveelheid die gemiddeld 1 x per 400 jaar optreedt. Deze hoge neerslaghoeveelheden, in het jargon waterbom geheten, veroorzaakten ongeziene wateroverlast in het Waalse Maasbekken. Dit veroorzaakte enorme schade in Wallonië: ruim 38.000 woningen werden beschadigd, waarvan 5.000 erg zwaar en meer dan 600 woningen zijn volledig verwoest. Ook de menselijke tol was met 31 dodelijke slachtoffers buitengewoon zwaar.

Ook in Vlaanderen traden in het Maasbekken en Demerbekken extreem hoge debieten en waterstanden op. Maaseik ontsnapte ternauwernood aan een overstroming terwijl in het Demerbekken aanzienlijke watersnood optrad weliswaar zonder menselijke slachtoffers. Vlaanderen is mede dankzij de beperkte neerslaghoeveelheden elders ontsnapt aan het ergste.

Dergelijke extreme waterval, op zo'n korte termijn was ongezien. Ik heb dan ook de opdracht gegeven aan De Vlaamse Waterweg om samen met de diensten van het Waterbouwkundig Laboratorium een '*wat-als scenario*' uit te werken waarbij de overstromingsrisico's via impactanalyses en simulaties verder in kaart worden gebracht. We moeten immers klaar zijn voor de klimatologische veranderingen die op ons afkomen.

Het verhogen van de waterveiligheid is een beleidsdoelstelling waarvan al geruime tijd werk wordt gemaakt. De voorbije decennia investeerde De Vlaamse Waterweg al aanzienlijk in tal van projecten voor het verhogen van de waterveiligheid langs onze Vlaamse rivieren. Zo werd langs de Gemeenschappelijke Maas samen met de medebeheerder Rijkswaterstaat geïnvesteerd in een hoogwater-beschermingsprogramma met een sterke focus op rivierverruiming.

Dankzij deze investeringen bleef de watersnood langs de Maas in juli beperkt ondanks de historisch hoge afvoer van 3.260 m³ per seconde. Een bewijs van de effectiviteit van de gerealiseerde ingrepen.

In het stroomgebied van de Schelde en haar bijrivieren kreeg het geactualiseerde Sigmaplan dan weer uitvoering wat resulteerde in heel wat dijkverhogingen en een aantal omvangrijke overstromingsgebieden. Ook de verhoogde hoogwaterveiligheid van de Scheldekaaien in Antwerpen kreeg in enkele zones al concreet vorm.

In het kader van de Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR) en voor de opmaak van het stroomgebiedsbeheersplan 2022 – 2027 werden wel een aantal overstromingsscenario's doorgerekend met een terugkeerperiode van 10, 100 en 1000 jaar. In grootteorde zal het event van afgelopen zomer aansluiten bij een terugkeerperiode van 100 jaar (= middelgrote kans). Op basis van deze analyse kunnen nu reeds een aantal cijfers ter indicatie meegegeven worden. De meer exacte cijfers zullen na de studie bekend gemaakt worden.

De mogelijke impact van dergelijke hoge neerslagintensiteiten in andere rivierbekkens, zoals Bovenschelde, Demer en Dender, zijn nog niet gekend. Er is hiervoor dus een aparte studie opgestart door De Vlaamse Waterweg nv en het Waterbouwkundig Laboratorium.

Naast een opdracht voor De Vlaamse Waterweg en het Waterbouwkundig Laboratorium zal ik ook een (internationaal) multidisciplinair panel samen te roepen om de waterveiligheid te definiëren en adviezen te geven. In Nederland werkte men bij wateroverlast met een multidisciplinair team rond de evaluatie van wateroverlast. Ik denk dat we hier een voorbeeld aan kunnen nemen en dit ook toepassen in Vlaanderen. We brengen daarin experts, architecten, ruimtelijke planners, milieudeskundigen, onderzoekers, e.a. samen. Daarbij zetten we ook in op een nog betere afstemming met Nederland.

2. a) Hiervoor zijn nog geen maatregelen geconcipeerd, noch gebudgetteerd.
- b) Een integrale aanpak voor het optimaliseren van het watersysteem voor haar toekomstige uitdagingen is een waardevolle werkwijze, die De Vlaamse Waterweg nv (DVW) ook zal toepassen.

In 2022 en 2023 wordt een watersysteemstrategie uitgewerkt voor de Leie, Boven-Schelde en verbonden kanalen met focus voor waterveiligheid, scheepvaartcontinuïteit en ecosysteemkwaliteit. Ruimte voor water is daarin zeker een deelstrategie, waarbij verder onderzoek naar effect, haalbaarheid en inpasbaarheid in de visies en plannen van andere beheerders en wateractoren mee bepalend is.

- c) De plannen voor eventuele herkalibratie van de Boven-Schelde zijn nog niet in concrete opmaak.
- d) Hiervoor zijn nog geen maatregelen geconcipeerd, noch gebudgetteerd. In het kader van haar waterbalansstudie, die het effect van beheer- en infrastructuurmaatregelen op waterschaarste onderzoekt, kan DVW de realisatie van extra waterberging als mogelijke maatregel laten doorrekenen. Vanuit de focus voor waterschaarste, en de doelstelling tot snelle inzetbaarheid zullen echter met voorrang operationele maatregelen op effect worden onderzocht.
- e) Niet van toepassing.
- f) In 2022 en 2023 wordt door DVW, aansluitend op de al eerder bepaalde overstromingsrisico's, een watersysteemstrategie opgemaakt voor de Leie, Boven-Schelde en verbonden kanalen. Deze strategie beoogt o.m. richting te geven aan processen en projecten (bv. ook infrastructurele maatregelen) die het overstromingsrisico reduceren, maar tevens ook van meerwaarde zijn voor de droogteproblematiek én voor de ecologische kwaliteit van het watersysteem.

Vooruitlopend op deze watersysteemstrategie is er nu ook al de uitvoering van de kalibratie van de Leie (nu in opstartfase met eerste terreinactie tussen Deinze en Sint-Baafs-Vijve), die zal resulteren in een zekere bijkomende buffering in de as van de waterloop. Ook de realisatie van natte natuur in het project Rivierherstel Leie draagt bij tot bijkomende berging van water in de Leievallei.

Meer operationeel en op kortere termijn van meerwaarde is het verbeteren van de overstromingsvoorspelmodellerings door het koppelen van actuele stuwstanden in de modellering. Deze optimalisatie loopt momenteel in samenwerking met het Waterbouwkundig Laboratorium.